

Befejeződött a sóletfőző verseny

Januárban sóletfőző versenyt hirdetett a körzet vezetése, s erről a Pesti Sóletben Önök is olvashattak. Februárban a Dohány utcai zsinagóga kórusának tagja, Littner György ragadott fakanalat, aztán elnökünk, Zoltai Gusztáv „pályázatát” ízelhettük a Purimot követő szombati i.tentiszelet után (március 10-én). Majd Szilágyi Judit, és Zuckermann Ági, vagy ahogy tán többen ismerik, Freiman Ági főzött nekünk. Végül június elsején, pénteken, Frölich Kitty és a dédi, Hajdu Joli néni vette birtokba a Talmud-Tóra konyháját. Másnap pedig újra remek sóletet, pontosabban sóleteket fogyaszthattunk, mert a húsos mellett készült egy „vega” változat is.

A dédi és Kitty már reggel 8 körül a konyhában serénykedett, s tíz előtt végzett. Miként azt korábban megszokhattunk, ezúttal is Fülöp Ildi segített a versenyzőknek. In-

tézte az alapanyagok beszerzését, s az előkészítést is.

– Kétféle sóletet készítettünk, egy hússosat és egy hús nélkülit – árulta el Kitty. – Előbbinél felfőz-

tuk a babot, ezt követően leöntöttük a vizet. Megpirítottuk a hagymát és a fokhagymát, erre jött a bab, ezután hozzáadtunk vizet, majd beletettük a húst, a fűszereket, illetve egy kis lisztet. Gersli helyett forrás után kuglit tettünk bele, ezt lisztből, vízből, fűszerpaprikából, sóból, borsból gyúrtuk egy kis olajjal. A vega sólet egyszerűbb volt, hiszen a hús kimaradt, viszont ebben volt gersli. Forrás után mindkettő a sütőbe került.

Kitty elmondta, már 12 éves kora főz, s édesanyja (Frölich Kati) segített az elején. De sok mindent tanult a déditől is, aki szintén fiatalon kezdett ismerkedni a szakcsművészettel. Kitty beszélt arról is, hogy leginkább sütni szeret. Az első számú kedvenc a pa-

lacsinta, szívesen készít pizzát, és mindent, ami süti. Hozzátette, legnagyobb kritikusa „a papa” (Hajdu Péter).

Az biztos, a papának ezúttal egy rossz szava sem lehetett. Sőt! Miként minden megjelent, ő is csak dicsérhette a szombati ebédet. A többség ugyanis repetázott, s szinte alig akadt, aki ne kóstolta volna meg mindkét, kiválóan sikerült sóletet. A bendők megteltek, míg az edények teljesen kiürültek. Főrabbinktól a verseny során utoljára hallhattuk a dobogóval kapcsolatos megjegyzését, mely szerint Cseresnye Béla barátunknak óriási dobogót kell összeszakkálnia. Egy biztos, a zsűrinek, amely lapzártáig még nem hozta meg döntését, nehéz dolga lesz. *(sch)*

MEGHÍVÓ

A magyar zsidó mártírok emlékművénél
a Raoul Wallenberg Emlékparkban
(Budapest VII., Wesselényi utca 5.)

**2012. július 1-jén, vasárnap, délelőtt 9.30 órakor
megemlékezést**

tartunk, melyre Önt és b. családját tisztelettel meghívjuk.
Emlékbeszédet mond: **Darvas István rabbi**
Közreműködik: **Szilágyi Gábor kántor**

**Zoltai Gusztáv,
az Emanuel Alapítvány titkára**

Jahrzeit-napok a falnál

Immár több mint egy éve, tavaly május 20-án adtuk át a fekete gránitból készült Jahrzeit-falat a Dohány utcai Zsinagógában. Elkészült a fal, a kis névtáblákkal és gyertyákkal, melyek évente öt alkalommal felgyulladnak, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerőseinkre. Aki eddig elmulasztott jelentkezni, még nem késett el, és pótolhatja Fülöp Ildinél a templomkörzetben. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeit-napon a reggeli i.tentiszelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Januártól segítünk Önöknek, és közreadjuk, hogy elhunyt szereteteinek mikor is van a Jahrzeitje.

Várad Lajosné	július 2.	Bobella Tamásné	július 8.	Wolf Sári	július 13.	Kárpáti György	július 28.
Farkas Dezső	július 5.	Fenyves Miksa	július 8.	Barnai György	július 18.	Szőnyi Sándorné	július 29.
Dr.Faragó Gyula	július 6.	Klein Rudolf	július 11.	Ábrahámshon Veronika	július 18.		
Lorber Sándor	július 7.	Frölich György	július 13.	Grósz Mórné	július 27.		

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Vendégünk volt Stephen A. Leon rabbi **(3. oldal)**Lányavatás a Dohányban **(7. oldal)**

Hegedűs a háztetőn, a Múzeumok Éjszakáján

Fotó: Gordon Eszter

Szűrés nélküli vérvizsgálat

Az izraeli Technion kutatói kifejlesztettek egy készüléket, amelynek segítségével a bőrön keresztül, tehát „kívülről” is megfigyelhető a vérések áramlása, és a diagnózis is rögtön felállítható. Az újfajta mikroszkóp segítségével rögtön észlelhetők az olyan figyelmeztető jelek, mint a fehérvérsejtek számának megugrása a páciens vérében. Az új műszer akkora, mint egy cipősdoboz, és működéséhez semmiféle jelzőanyagot nem igényel, s szűrés nélkül lehet beteget vizsgálni, így nincs szükség annyi felszerelésre, és gyakorlatilag nullára csökken a fertőzés veszélye mindenféle komolyabb fertőtlenítés nélkül is. A kutatók már dolgoznak az újabb verzión, amely a mélyebben fekvő ereken is alkalmazható lesz.

Lázadás miatt ásta el kincseit

Kétezer éves kincsleletet tártak fel Izrael déli részén, Kirjat Gat közelében; az ékszerek, arany és ezüst pénzermék a feltételezések szerint a Bar Kohba-lázadás idejéből származhatnak. Az Izraeli Régészeti Hatóság közlése szerint 140 pénzérme is előkerült, amelyeket 57 és 117 között, Nero, Nerva és Traianus uralkodása alatt vertek. Az ékszerek között van virág alakú fülbevaló, valamint drágakövel ékesített gyűrű, utóbbi pecsétnyomóként is szolgált: a kőbe szárnyas istennő alakját vésték. A régészek szerint egy tehetős asszonyé lehetett a kincs, aki a vészterhes időkben kelmébe tekerte, majd háza udvarán egy gödörben ásta el értékeit, amelyekért nem tudott visszatérni.

Dr. Frölich Róbert rovata

1. Mert tamuz hó tizenhetedikén kezdődtek meg a szentély pusztulásának a nyomorúságai, azért már e naptól kezdve szoktak egészen tisóbeáv (áb hó 9.) utánig némi gyászt tartani. Illő minden istenfélő embernek, hogy e három héten minden nap, mihelyst a dél elmúlt, imádkozza el Jeremiás siralmait (Jeruzsálem pusztulása felett). Nem kötnek házasságot, ha nem is teljesítette eddig a (M. I. 1. 28.) „szaporodjatok és sokasodjatok” parancsát, de eljegyzést szabad tartani, lakomával is egészen áb hó újholdnapjáig. Ros-chódes áb (újhold) napjától kezdve azonban szabad ugyan eljegyzést lekötni, mindazonáltal tilos ünnepélyes lakomát tartani, de ehetnek befőtt csemegét és hasonlót. A muzsikusz zsidónak, kinek ez a foglalkozása, szabad áb hó újholdjáig életfenntartás céljából nemzsidók házában zenélni, de roschodestől kezdve a böjt utánig ott is tilos. Sivóószor betamuz (tamuz hó 17-én) napján magán szintén tilos, ugyanígy aszóró betévész (tévész 10.) napján is. Némelyek sivóószor betamuz napjától tisóbeávig nem szoktak húst enni, sem bort inni, kivéve sabbosz napján vagy valamely micva kötelesség örömlakomáján.

2. Ezekben a napokban nem szoktak shechejjónu áldást mondani, ezért ne vásároljanak és ne öltsenek fel új ruhát, mert arra a shechejjónu áldást kellene elmondani. Az elsőszülött kiváltása alkalmával elmondják a shechejjónu bróchót, hogy a (30. napjára esedékes) micvát el ne mulasszák. A gyümölcsnél enyhébben vehetik a tilalmat és sabbosz napján, vagy akár hétköznap is, ha tisóbeáv után már nem igen kapni azt a gyümölcsöt, szabad a shechejjónu áldását elmondani rája. Ne verjék ezeken a napokon a tanulókat, sem a gyermekeket.

Szemelvények a Sulchán Áruch kivonatából

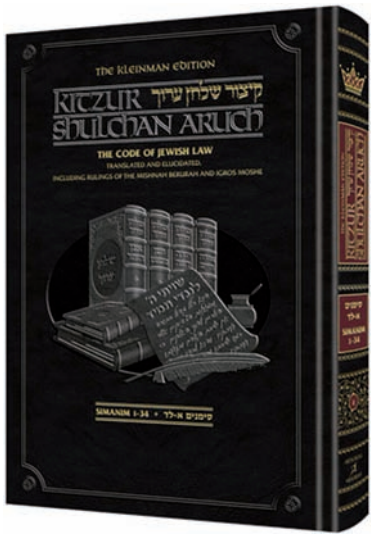
Idézzünk néhány érdekesebb pontot a Kicur Sulchán Áruch-ból, a gyakorlati zsidó életet összefoglaló törvénygyűjteményből. E mű Ganzfried Slomo munkája, aki Ungváron született 1804-ben, s élete nagy részét orthodox rabbiként és dájánként ott is töltötte. Könnye olyan zsidóknak szól, „akik nem tudják a Sulchán Áruchot teljes mélységeiben tanulni... ezért könnyen érthető héberséggel” írta meg. A törvények mellett kora szokásait is rögzítette, néhol igencsak szigorú álláspontból.

A szöveg dr. Singer Leó várpalotai főrabbi fordítása.

7. Ab hó beköszöntével csökkentik az örömet (az élvezeteket). Nem építenek épületet gyönyörűsége, sem amely csak tágas kényelemre szolgál. Ha már előbb megállapodott egy nemzsidóval, hogy fesse ki a lakást, ha teheti, – helyén való, hogy rávegye, várjon vele tisóbeáv utánig, ha nem teheti, megengedhető (a festése). Ha zsidónak van peres ügye nemzsidóval, szüneteltesse, mert ez az idő kedvezőtlen neki, ha lehet szüneteltesse az egész hónapra, de legalább is tisóbeáv utánig. Az újholdat csak tisóbeáv elmúltán szentelik meg.

8. Szokás egész Izráelben, hogy kilenc napon áb hó újholdjától tisóbeáv utánig nem esznek húst és nem isznak bort. Tilos olyan eleddelt is enni, melyben hús főtt, vagy amelyben állatszír van. Még szárnyast is tilos enni, csak akinek árt a tejes étel, az ehét szárnyashúst. Betegnek minden meg van engedve, mindamellert, ha nem esik nagyon nehezére, áb hó hetedikétől kezdve hagyja abba a húsos eledel evését. Néhol még a betegágyas nők is tartózkodni szoktak ab hó hetedikétől kezdve a hústól és a bortól, mert azon a napon mentek be a pogányok a szentélybe (1. lej. 224. fej. 2. p.). De micvateljesítés örömlakomáján, pl. a körülmetélés vagy az elsőszülött fiú kiváltása napján, valamely tal mudtraktatus befejezése alkalmával tartott lakomán szintén megengedhető a hús és a bor. A szülőkön, testvéreiken, gyermekeiken, valamint azokon kívül, kiknek a micva teljesítésében valami részük van, szabad barátságából még tíz embert meghívni a zsíros lakomára, de csak olyanokat, akik már máskor is eljöttek hozzá vendéglakomára. Mindez szabad akár erev tisóbeáv (előtti napon) dél előtt, de annál később már nem. Az a lakoma, amelyet a körülmetélés napját megelőző este szoktak tar-

tani, nem micvalakoma (1. alább 163. fej. 8. p.) ezért tilos azon a hús és a bor, hanem tejes eledel-ekkel tartásuk meg, Sabbosz kimene-telének estéjén a havdala serleg-borát, ha van gyermek a házban, adják annak, hogy igya ki a serleg nagyobb részét, ha nincs ott gyer-mek, maga a havdala szertartást végző is ihatja.

10. Nem készítenek a kilenc napon új ruhákat, sem új cipőket, sem nem kötnek új harisnyákat, még nem zsidóval se készítesék. Ha nagyon szükséges, pl. ha mindjárt tisóbeáv után tartanak esküvőt a házban, szabad nemzsidó iparossal megcsináltatni, de zsidóval még ilyen esetben sem. Mindenesetre szabad azonban ezeket már ros-

chódes áv (hó újholdja) előtt megrendelni akár zsidó iparosnál is, aki azután újhold után is dolgozhatik rajtuk.

14. A gyászolónak, akinek tamuz tizennyolcadikán, vagy azután áb hó újholdjáig bármely napon telik le a gyász hónapja, szabad megnyiratkoznia. De ha áb hó újholdjától kezdve később jár le gyásza hava, még ily esetben sem szabad ruháját mosnia, vagy megnyiratkoznia. (k. Elija rabba 551. fej. 32. p.).

15. Ha a kilenc nap valamelyikén körülmetélés van, a körülmetélő, a koma (ki a gyereket a körülmetélés idején tartja) és az újszülött szülei sabbosz (ünnepi) ruhájukat szokták felvenni, de annak a komának, ki a fiút behozza, ez tilos. Az a nő, ki a gyermeket az ajtóig hozza, szintén ünneplőbe szokott öltözködni, mert hisz ezzel teljesen kimeríti részét a micvában. Sabbosz chazon (a tisóbeávot megelőző sabbosz) előtt megengedhetik nekik a szakáll lenyírását is, de azután már tilos lenyírni.

17. Sabbosz chazon maftirjának (a prófétai szakasz felolvasásához) a község rabbiját szokták felhívni, aki érti a fájdalom szavát és ismeri hangját, aznap tehát ne őt hívják fel harmadiknak (Magen Abraham 282. fej. 14. p.)

I M A R E N D

Hétköznap: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 18.⁰⁰ óra, helyszín május 1-től a Dohány zsinagógában
Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!

Péntek esti ima: 18.⁰⁰-kor a Dohány zsinagógában.
Szombat reggeli ima a Dohány zsinagógában: Sachrisz: 9.³⁰
Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10.⁴⁵

A péntek esti kiddust a Hevesi Sándor teremben tartjuk, míg a szombat délutáni sálesüdeszt továbbra is a Talmud-Tórában.

www.dohany-zsinagoga.hu

Lányavatás a Dohányban

Családtagok, rokonok, barátok, ismerősök, érdeklődők és természetesen körzetünk tagjai is megjelentek május 27-én, vasárnap este a Dohány utcai zsinagógában. Évtizedeken át rendszeresen tartottak lányavatást Erev Sovuajszkor a nagytemplomban, ám sokáig szünetelt e jeles hagyomány, amelyet tavalyelőtt élesztett fel a körzet. Idén három ifjú hölgy – Dévényi Alexandra, Melczer Noémi és Molnár Sára Topáz – bát micváját ünnepelhattük.

Zsinagógánk belseje a szombat és az ünnep miatt már péntek estére csodás virágdíszítést kapott. Littner György és Zoltai Tamás kísérte a lányokat, akik vélhetően kicsit megilletődve léptek egy „virágkapun” a frigyszekrény, illetve dr. Frö-

rint az ettől a naptól nagykorú, ifjú hölgyekké váló, s a családtagok által meghatottan figyelt ünnepetekhez szólt. Főrabbinck elmondta, életük fontos ponthoz érkezett, s mostantól már nem kislányok, hanem felnőtt nők,

lich Róbert elé. Főrabbinck kedves szavakkal köszöntötte a megjelenteket, de leginkább a vallásunk sze-

a zsidó hagyományok őrzői is. Bár most még az iskolában kell helyt állniuk, s az sem változik, hogy

Deutsch Gábor: „...virágzik, mint a pálma...”

Deutsch Gábor közismert író, hitéleti riporter, az Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem (OR-ZSE) oktatója. Eddigi, és most megjelenő munkái is alapos betekintést nyújtanak elsősorban a második világháborút követő évtizedekbe, és azon belül a túlélő hazai zsidók életébe. Generációkat bemutató kötete érdekes olvasmány mindenki számára. Megismerhetjük a kötetben keresztül azokat az életüket, egyszerű, sokszor névtelen honfitársainkat, akik velünk, köztünk éltek-élnek, vagy akár a szomszédunkban laktak-laknak. A kötet kortörténeti érdekesség, művelődéstörténeti munka, de néprajzi műnek is felfogható. A hitéletüket régen gyakorló olvasók örömmel fedezhetnek fel benne régi barátokat, ismerősöket.

A kötet kedvezményes áron, 2700 forintért megrendelhető a kiadótól: gabbianokonyv@mail.datanet.hu vagy a 236 0393, 236 0394-es telefonszámokon.

Lányavatás 1960-ban (Kaposvár)

forrás: magyarzsido.hu

szót kell fogadniuk szüleiknek, de ez a nap fontos mérföldkő az életükben. Hozzáette nem is olyan sokára zsidó feleség, anya válik belőlük, és jelentős feladat hárul majd rájuk otthon is, hogy péntek

hogy ne szakadjon meg a lánc. S idővel majd lányaik, unokáik álljanak a helyükön... Rabbink áldását követően elnökünk, Zoltai Gusztáv adta át a körzet ajándékát – egy-egy kántor

Bát micvá

Bát micvá, azaz a parancsolatok lánya. A 12. életév betöltésekor tartott szertartás csak a XIX. században honosodott meg a magyarországi reform és neológ zsidóság körében. A Dohány utcai zsinagógában az első leányavatást a Meisel Wolf (Alois) Alajos főrabbi tartotta, 1860-ban. Manapság az életkor betöltése utáni Sovuajszkor van a szertartás – régebben az azt követő szombatban, a sáhrít ima után. Az ünnepség menete sok helyen a következő: a lányokat felhívják a frigyszekrény elé, gyertyát gyújtanak, eléneklik a 23. zsoltárt, néhány mondatot idéznek a Tórából héberül, majd a rabbi beszéde után fogadalmat tesznek. A hitközség megajándékozza őket egy imakönyvvel. A szertartás után szokás szeudát tartani. A már nagykorú lány ettől kezdve felelősséggel tartozik, és a 613 Tórai parancsból a cselekvő parancsolatok közül hármat köteles megtenni (Talmud szerint):
- az ünnepi gyertyák meggyújtása
- olajbogyó nagyságú tészta levétele és tűzbe dobása egy adott mennyiségű lisztből
- a rituális fürdőben való megfürdés

este gyertyát gyújtsanak a szombat tiszteletére, hogy megtartsák az ünnepeket, s ha nem is feltétlen a Dohányba, de családjuk rendszeresen megjelenjen a zsinagógában. Miként az ő felelősségük lesz az is,

DVD-t és oklevelet - az ünnepelteknek. Majd a megjelentek a Síp utca Dísztermében fogyasztották közösen, a kiemelkedő nap tiszteletére rendezett bőséges vacsorát.

A klasszikus programok mellett néhány olyan meglepetést is terveznek a szervezők, amelyek tovább növelhetik a fiatal látogatók számát. Ilyen lesz többek között az izraeli Balkán Beat Box szeptember 2-i bemutatkozása, amely különleges stílusa, egyedi hangzásvilága miatt nagy sikerre számíthat.

Augusztus 26-án a világhírű Liszt Ferenc Kamarazenekar nyitja meg a fesztivált, s két fiatal magyar hegedűművész, Pusker Ágnes és Pusker Júlia, valamint a klasszikus zene világának egyik legifjabb zongorista tehetsége, a csupán 8 esz-

Augusztus végén újra Nyári Fesztivál

Idén rendezik meg 15. alkalommal a Zsidó Nyári Fesztivált, amely hagyományosan augusztus utolsó vasárnapjától szeptember első vasárnapjáig tart.

tendő izraeli Yoav Levanon is csatlakozik az együtteshez. Két nappal később a világzene izraeli legendája, Shlomo Bar lép fel együttesével, a Habrera Hativeettel a Dohány utcai zsinagógában. Zenéjük különleges keveréke az afrikai szefárd és a keleti hagyományoknak.

A filmzene műfaja reneszánszát éli, ezért a Zsidó Nyári Fesztivál programjai között is szerepel egy izgalmas összeállítás Hollywood slágereiből. Augusztus 28-án Cinema szimfónia címmel a Miskolci Szimfonikus Zenekar estjén többek között a Schindler listája, a Jákob rabbi kalandjai és a Csillagok háborúja slágerei hangzanak fel. Első alkalommal ad koncertet a Dohány utcai zsinagógában a közelmúlt nagy felfedezettje, Takács Nikolas, aki Michel Legrand életművéből ál-

litotta össze programját. A koncert egyben tiszteletadás is, hiszen a Yentl, és Cherbourgi esernyők világhírű komponistája idén ünnepelte 80. születésnapját

A Fesztiválnak számos visszatérő művész vendége van, amire büszké a szervezők, mert azt jelzi, hogy szívesen szerepelnek a rendezvényen. Az elmúlt években Palya Bea repertoárjának egyik legnagyobb sikerévé váltak a mediterrán zsidóság szefárd dalai. Ezúttal az Uránia Moziban hallhatnak tőle egy újabb különleges zenei válogatást, amelyben Yasmin Levi, Noa és Dulce Pontes dalai mellett fadót és szefárd dalok is elhangzanak majd. Kiemelkedő tehetségeink közé tartozik a fiatal jazz diva, Harcsa Veronika, aki Lámpafény című koncertjén magyar költők megze-

nésített verseit énekli, az este vendége Kulka János. Az opera rajongói bizonyára nagy örömmel fogadják majd Verdi Nabucco című operájának koncertszerű előadását, amelyet a Dohány utcai zsinagógában hallhatnak szeptember 2-án olyan kiváló magyar előadókkal a főbb szerepekben, mint Kálmándi Mihály, valamint az opera világának két fiatal magyar sztárja, Boross Csilla és Bretz Gábor. Emellett megemlékeznek a 100 éve született Örkény Istvánról illetve egy rendhagyó színházi előadással a nagyszerű Popper Péter emlékét is megidézik. A hagyományos szabadtéri kézműves kirakodóvásár sem fog hiányozni kínálatból, amelynek szokás szerint a patinás Gozsdu udvar ad helyet.

Húszéves Benjámín

Június első napján ünnepelte 20. születésnapját az Ungvár utcában található Benjámín Óvoda, amelynek névadója Schweitzer József, nyugalmazott országos főrabbi. A jeles napon az eltelt húsz év mellett a „nagyok” ballagása, illetve a gyermeknap adott okot az ünneplésre.

A gyerkőcök csoportonként mutatták be színvonalas műsorukat, s az óvoda minden nagycsoportosa tánccal (hip-hop) készült. Majd változatos programok közül választhattak a kicsik, fellépett Levente Péter és Gryllus Vilmos, eközben a felnőttek a teaházban frissíthették fel magukat.

Az eseményen megjelent többek közt Izrael nagykövete, Ilan Mor a feleségével, dr. Papcsák Ferenc, Zugló polgármestere, dr. Schweitzer József, illetve a Mazsihisz és a

BZSH ügyvezető igazgatója, körzetünk elnöke, Zoltai Gusztáv.

A köszöntők és az ebéd után ismét a gyerekek kerültek központba, és Ricsi bohóc műsorát élvezhették. Továbbá sok egyéb mellett várta őket a hora táncház, arcfestés, búvészkola, lufi szobrászat, illetve a kézműves foglalkozás. Rádásul egész nap használhatták az ugráló várakat és lovagolhattak pónin. S mint az a nagyoknál szokás, megtartották az „öreg” ovisok találkozóját is.

Raoul Wallenberg
EMLÉKEST

2012.
SZEPTEMBER 9.
VASÁRNAP 17.00
DOHÁNY UTCAI
ZSINAGÓGA

Az emlékezt fővédnökei: Prof. Dr. Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi és Dr. Erdő Péter bíboros prímás, Esztergom-Budapest érseke

Beszédet mond Dr. Áder János, Magyarország köztársasági elnöke, valamint Dr. Frölich Róbert főrabbi.

További információ: www.eletmenete.hu, www.mazsihisz.hu, www.wallenberg.hu

Hegedűs, valóban a háztetőn a Múzeumok Éjszakáján

Nagy dobással, lenyűgöző varázslattal vártak mindenkit a szervezők, a Mazsihisz „Hegedűs a háztetőn” című programjával a Múzeumok Éjszakáján. Az éjszaka során izgalmas és színes zenei, kulturális és vallási rendezvényekkel kedveskedtek a hozzánk ellátogató több ezer érdeklődőnek.

Az este „Mindenki hávdalá-jával” (szombatbúcsúztatás) a Dohány utcai zsinagóga előtti színpadon kezdődött, melyet főrabbinck, Dr. Frölich Róbert tartott. Ezt követően Gazda Bence hegedűművész előadása következett – a program címenek megfelelően, – a Dohány utcai zsinagóga tetejéről. A több mint tíz perces koncert hatalmas látványosságot, különleges zenei élményt és némi közlekedési káoszt is okozott, ugyanis a környéken közlekedő járművek vezetői és a járókelők egyaránt önfelédten álltak meg a nem mindennapi esemény láttán.

Miután a jelen lévők felocsúdtak első ámulatukból, a bőség zavara nehéz választás elé állította az éjszakázókat, többen is hezitáltak, hogy melyik programot látogassák meg a sok, változatos lehetőség közül. Ezek egyike igazi kuriózum, és immáron a Múzeumok Éjszakájának egyik tradíciója is, hogy az érdeklődők a zsidónegyedben rendhagyó éjszakai sétára mehettek, a Zachor Alapítvány diák-önkénteseinek vezetésével.

A Dohány utcai zsinagóga előtti Herzl téren kon-

Fotó: Gordon Eszter

certekkel vártuk az éjszakázókat, fellépett a Söndörgő és az Odessza Klezmer Band, mellyel a Dohány utcai zsinagóga kórusának egyik kedvelt tagja, Lázár Zsigmond (Zsiga) is színpadra lépett. De más zenei élményt is kaptak a látogatók: a Dohány utcai zsinagóga orgonáját Lisznyay Mária szólaltatta meg többször, elbűvölve ezzel a zsinagógában tartózkodókat. Közben az AVIV Travel idegenvezetőinek közreműködésével zsinagóga-sétákat is lehetett tenni. Az éjszaka során a gyerekekről sem feledkeztünk meg, s a Magyar Zsidó Múzeumban jobbnál jobb programokkal, többek között maceszkóstolással és játékos kvizekkel készültünk, természetesen korhatár nélkül. Továbbá ingyenes tárlatvezetés-

sel lehetett megtekinteni a múzeum időszaki, illetve állandó kiállítását. Veró Tamás rabbi betekintést adott a zsidó ünnepek világába. Az ingyencnek ezúttal is igazi különlegességet kínált a Magyar Zsidó Levéltár is, amely Közép-Európa első levéltári látványraktára. A Goldmark-teremben az Európai Unió támogatásával felújított műemlék-épületben őrzik a magyarországi zsidó közösségekben, valamint családoknál fennmaradt iratokat. A polcok, fiókok mélyére pillantva a látogatók megismerhetik a rabbik, tudósok, magánszemélyek féltve őrzött leveleit, illusztrált kéziratokat, vagy Wallenberg, Nordau, Kiss József és Goldziher aláírását, kitüntetések, okleveleket, fényképeket. Megcsodálhatják a közgyűjtemény legrégibb, csaknem nyolcszáz éves illusztrált pergamenjét csakúgy, mint azt a katonaládát, amelyben a felszabadított deportáltakkal készített első jegyzőkönyveket őrizték. A közelben, a Rumbach Sebestyén utcai zsinagógában sztárvendéggel fűszerezett zenei programot lehetett hallani „Miénk itt a tér” címmel, fellépett az LGT egyik frontembere, Somló Tamás, aki énekelt és szaxofonozott. Rajta kívül Darvas Kristóf harmonikázott és Gerendás Péter énekelt és gitározott. Majd kezdetét vette egy igazi, hamisítatlan örömenélés, a „kóser jam”. A zenei blokkok szünetében Jávor István filmjeivel (A bűvös város, Mesék a Zsidónegyedből) kapcsolódhattak ki a mozgókép szerelmesei. Szintén a képi kultúra került előtérbe a „Gettófalak” című Fejér Martin fotókiállításán. Bár sablonosan hangzik, ettől még tény, a szervezők, s a vendégek egyaránt azt hangoztatták: jövőre, Veletek ugyanitt!

Deák Andrea

Zsinagógák a nagyvilágból - Worms

Képeslapok – képes történelem VI. Január óta egy sorozattal kedveskedünk olvasóinknak. Egy majdnem 1400 darabból álló, egyedi magángyűjteményt teszünk „közkinccsé”, és hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot a hozzá tartozó ismeretekkel, kuriózumokkal, érdekességekkel. A gyűjtemény többnyire az 1890-től 1945-ig megjelent elsősorban zsinagógákat ábrázoló, másrészt a zsidósággal, a zsidó emberekkel, szokásokkal és üdvözetekkel foglalkozó lapokat tartalmazza.

Berlin után most az egyik legfontosabb zsinagógába látogatunk el, amely nem más, mint a Wormsban található, legrégbbi németországi zsidó kegyhely. Worms izraelita közössége volt az egyik legfontosabb, legnagyobb és legősibb zsidók lakta városa a mai Németországnak a XI. százdban. Ehhez hasonló csak Speyerben és Mainzban volt ezidőtájt. Ennek ékes bizonyítéka az újjáépített zsinagóga a XII. századból. A Worms-i zsinagógához tartozó telekadományozás a fennmaradt okiratok szerint 1034-hez köthdik. Mint az oly sokszor, és más helyeken is, itt is, pontosabban itt sem maradt hosszú ideje a letelepedett zsidóságnak a nyugodt élethez, hiszen már 1096-ban keresztetek („lovagok”) a hadjáratuk közben elpusztították a közösséget és az általuk használt zsinagógát is. Az újjáépítésre 1175 kellett várni. A közösség a Judengasse nevezetű utcában élt és virágzott. Rási életéről már több könyv is megjelent, és külön cikkso-rozatban is lehetne elemezni munkásságát, tudományos munkáit, de most csak annyit érdemes megemlíteni róla, jelen cikk kapcsán, hogy Wormsban eltöltött rabbinikus élete során több kommentárt készített a Talmudhoz, Tanakhoz, amelyek fontos alapját szolgálják a szentiratok tanulmányo-zásának. Szintén fontos említést tenni gyászverseiről is, (Selichot), melyeket ő írt a sok áldozatot követelő kereszt-

hadjáratokban elpusztított ártatlanok emlékére. Rási külön vallási iskolát alapított Wormsban (yeshiva), amely egy fo-gadoszobából, iskolából és egy imaházból állt. Külön volt az épületegyütteshez egy esküvői előszoba, egy kisebb kórház és egy mikve is. A XII. században újjáépített zsinagóga késő román stílusban készült. A mikve és a mennyasszonyi szoba néhány évvel később lettek hozzáépítve. A legérdekesebb maga a zsinagóga és a hozzátartozó rabbi szoba. Ezek az épü-letek a mai napig is megmaradtak, s bár több pusztítást is átvészeltek, megőrizték arcukat. Ugyan a zsinagóga, és környezete réges-régi emlékei fokozatosan elhalványodtak

régi pompájukhoz képest, Rási szerepe és a hozzá tartozó is-kolai irányzat mai napig meghatározó része a hitéletünknek. A sok évszázados megpróbáltatás és a II. világháborús pusztítás után a német állam 1961-ben döntött úgy, hogy a romos épületegyüttest restauráltatja, megmenti az utókor számára. A felújítást követően 1982 óta a főépületet múze-umnak rendezték be, a zsinagógát, rabbiszobát és mikvét pedig látogathatóvá tették az érdeklődők számára. 2010-ben egy gyújtóbombát dobtak a templomba, de szerencsére sem életben, sem az épületben nagyobb kár nem keletke-zett.

Lszák Gábor

A Blogger Séf ajánlata

Sharon Asher

www.izrael-kulturaja.blogspot.com

A receptek 6 személyre szólnak »

Batyuleves

Hozzávalók: 1 kg levestöszöltség ízlés szerint, 1 fej, vöröshagyma, 2-3 gerezd fokhagyma, 1 nagy csokor pet-rezselyem (fele a batyuhoz), 1 ek libaszír, 1 csapott ek fűszerpaprika, só, őrölt bors

A batyuhoz: 30 dkg liszt, tojás

Elkészítés:

A forró zsíron megpirítjuk az apróra vágott vöröshagymát és a zú-zott fokhagymát, lehúzzuk a tűzről, és megszórjuk a paprikával. Ezután hozzáadjuk a vágott levestöszöltségeket, és felengedjük 2 liter vízzel, sózzuk, borsozzuk. Eközben a darált húst sózzuk, bor-sozzuk, és hozzáadjuk a reszelt fokhagymát és az apróra vágott petrezselymet. A gyúrt tésztaát lisztetett felületen vékonyra nyújt-juk, az egyik felére 1-1 kiskanálnyi tölteléket teszünk, az üresen maradt tésztaközöket megkenjük vizes ecsettel, és ráhajtjuk a tészta másik felét. Beletesszük a batyukat a levesbe, hozzáadjuk a másik fél petrezselymet amit apróra vágunk, és készre főzzük.

Kóktélparadicsomos csirke

Hozzávalók: 3 nagyobb csirkemell kifilézve, 30 dkg kóktélparadicsom, vagy szárított paradicsom, 3 ek üve-ges pesto, szárított bazsalikom, só, bors

Elkészítés:

A csirkét vágjuk hat darabba, fűszerezük sóval, borssal, majd egy felforrósított serpenyőben, kevés olívaolajon süsük elő. A paradicsomokat vágjuk ketté, és dobjuk a csirke mellé és hagyjuk kissé összeesni. Keverjük össze a pestót egy gerezd áttört fokhagymával. Vegyük le a lángot egészen kicsire, és adjuk a csirkéhez. Pár pillanat alatt főz-zük össze, adjuk hozzá a bazsalikomot, és tálaljuk melegen tetszés szerinti körettel.

Jó étvágyat kívánunk!

Rántott banán

Hozzávalók: 6 banán, 3 ek méz, 1 ek citromlé, 2 ek olaj vagy vaj, 4 ek finomliszt, 1 csomag vaníliás cukor, 3 ek zsemlemorzsa, 1 ek szezámmag, 2 tojás

Elkészítés:

Szeleteljük fel a banánokat ujjnyi vastagra, majd locsoljuk meg a citromlével és a mézzel. A zsemlemorzsához keverjük hozzá a szezámmagot, a liszthez pedig a vaníliás cukrot. Pa-nírozzuk be a banánszeleteket. Forrósítsuk fel az olajat, vagy vajat, és süssünk benne ropogósra a tallérokat pár perc alatt. Érdemes egyszerre maximum 2-3 szelettel dolgozni, mivel a szezámmag és cukor miatt nagyon hamar oda tudnak kapni a szeletek. Ha elkészültek, itassuk le róluk a felesleges zsiradékot.

Újra felfedezik az ősök hitét az anuszimok

Stephen A. Leon, El Paso-i rabbi többször is közösségünkkel imá-dozott múlt héten a Dohány utcai zsinagógában. Majd vasárnap az anuszimokról tartott előadást az esti i.tentiszelet után, mely végén a megjelentek többsége átment a Hevesi-terembe és kíváncsian hall-gatta vendégünket.

Stephen A. Leon bemutatkozásában beszélt arról, hogy nagyszülei len-gyel és osztrák zsidók voltak, míg felesége nagyszülei Magyarországról származtak. Kifejezte örömét, hogy végre személyesen is eljutott zsinagógánkba, amelyről oly sokat

Egy vallásos keresztény hölgy arról számolt be vendégünknek, hogy gyerekként azt látta, amint nagyma-mája péntek esténként titokban gyertyát gyújtott. Később egy férfi kereste fel, s beszélt neki arról, hogy szintén a nagyszülő halála után nem értette, miért takarja le a rokonság az összes tükröt és ül egy alacsony zsámolyon... Egy harma-dik látogatója arról mesélt, hogy nagymamája mutatott az unokák-nak egy dobozt, melyből „furcsa” tárgyak közül választhattak. Neki egy mógendővid jutott, de mind-egyik emlék a zsidó származásra

Stephen A. Leon életrajza

Vendégünk Brooklynban született, három lánya, egy fiú-, és egy lányunokája van, feleségével Sharonnal El Pasoban él. A Colombia Egyetemen, illetve a Zsidó Vallási Akadémián diplomázott. 1971 és 1986 között New Jersey-ben, az Elmwood Park kö-zösségének volt a rabbija. S immár 26 éve El Paso, B’nai Zion nevű közösségének spi-rituális vezetője. Számatlan cikke jelent meg a Paterson News, az El Paso Times, és a Jewish Voice of El Paso című lapokban. De többször szerepelt különböző tévé csator-nákon, illetve rádiókban is. Rabbi Leon tíz éve vezeti a helyi egyetemen a vallási tan-széket. El Pasóba kerülése,1986 óta foglalkozik az anuszimok sorsával, múltjával, történelmével. Rengeteg helyen járt, ahol kriptozsidók éltek, míg az ő segítségével El Pasóban és környékén is sokan találtak vissza az ősök zsidó vallásához. Munkássá-gáért több kitüntetést is kapott.

hallott korábban. Miként sokat hal-lott már a „Rabbiképzőben” is a spanyol inkvizícióról, a spanyol zsidók (marranusok) sorsáról. Hu-szonhat éve került El Pasóba, Te-xasba, s szinte az első napoktól fokozatosan ismerkedhetett meg személyesen is az anuszimok, más néven a kriptozsidók (kényszerki-kereszteltek) történetével.

utalt. Rengeteg keresztény él a kör-nyéken zsidó gyökerekkel és sok száz keresztény családnál gyújta-nak péntek esténként gyertyát. Az USA déli részén, Mexikóban és Dél-Amerikában több millióan le-hetnek az anuszimok utódai. Rabbi Leon fontos feladatának tekinti, hogy a világ tudomást szerezzen róluk. Nemrég egy konzervatív kö-

Támmuz 17-től Tisó böÁvig, a három gyász hét

Sívó ószor BőTámmuzkor törtek össze a kőtablák, megszűnt az állandó áldozat, áttörték a városfalakat, Aposz-tumusz elégette a Tóráét, és bálványt állítottak a Szentélybe, írja a Misna. Támmuz 17-ével (sívó ószor bőTám-muz) kezdődik a nyárközepi három gyász hét, mert ezen a napon omlottak le Jeruzsálem falai. Három héti-g tartott a város teljes bevétele, s a gyászos végű ostrom emlékére e három héten át a mai napig tilos esküvőt, nagyobb ünnepséget tartani. Mint azt a rabbinikus hagyomány őrzí, több esemény gyűjtőpontja lett e nap.

Mózes, amikor megpillantotta az aranyborjút, mely körül az Egyip-tomot éppen csak elhagyó zsidók táncoltak és ünnepeltek, szé-gyenében és haragjában összetörte a kőtablákat. Az időpont a Tóra kronológiájából könnyedén kiszámítható: Támmuz 17-e. A Szentélyben mindennap két állandó áldozatot mutattak be. E napon nem jutott elegendő állat, hogy a papok végezzék kö-telességüket. A bölcsek véleménye megoszlik, hogy az első vagy a második szentély idejére vonatkozik-e. A városfalak ledöntése már Titus „dicsőséglistáját” gyarapítja. A római seregek, megelégtelve a zsidó „lázongásokat”, hadjá-ratot indítottak Jeruzsálem ellen, s végül elpusztították a má-sodik Szentélyt. Az első Szentély idején korábban vették be a falakat, mint arról a szemtanú, Jeremiás is beszámol. Aposz-

tumusról nincs információ. Úgyszintén nem tudjuk, ki és miért állított bálványt a Szentélybe. Az előzőt egyesek Babi-lónia egy görög nevű tábornokaként azonosítják, míg mások szerint a római megszállás korában élt. A bálványállítást sokan a zsidóságot aktívan megtagadó, bálványimádó király, Me-nasse számlájára írják. A három hét végétével köszönt be a legjelentősebb zsidó gyásznap, Áv hó kilencedike (héberül Tisó böÁv), amikor nem eszünk és nem iszunk semmit, előző este napnyugtától másnap estig, 25 órán keresztül. Megjegyzendő, hogy már az évforduló előtt is kilenc napon át (szombat kivé-telével) részleges böjt van, nem eszünk ilyenkor húst. Ez az úgynevezett nájntég, a kilenc tejes nap. A szomorú történelmi események úgy hozták, hogy mind a két Szentély (időszámi-

tásunk előtt 586-ban, illetve időszámításunk szerint 70-ben) ezen a napon pusztult el. A böjt előestéjén a férfiak nem vesznek bőrcipőt, hanem gumí- vagy vászon lábbeliben, esetleg a nélkül ülnek a zsinagógában alacsony padokon, s a gyász e jeleivel és körülményeivel mondják el ősi, szomorú dallammal Jeremiás Siralmaid, az Échót, másnap reggel pedig kinajszokat, gyászé-nekeket, köztük a középkor legnagyobb héber költőjének, Juda Halévinek híres Cionidáit. Régi szokás az is, hogy ilyenkor felkeressük a temetőt, de ezúttal nem a rokoni sírokat láto-gatjuk meg, hanem az ott elhelyezett emlékműveket és a nagy rabbik sírjait keressük fel.

dr. Frölich Róbert

